

Redovisning av åtgärdsprogram för spansk fluga, 2014 – 2018

Lytta vesicatoria

Hotkategori: Akut hotad (CR)

Spansk fluga. Foto Boris Loboda (cc by sa nd)

Rapporten har upprättats av
Helena Lager, Länsstyrelsen Kalmar län

Förord

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är ett av flera verktyg för att nå det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, och även de övriga sex ekosystemrelaterade miljö kvalitetsmålen.

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper bidrar även till att uppnå Aichimål 12 inom Konventionen för biologisk mångfald som handlar om att senast 2020 ha förbättrat hotade arters bevarandestatus och mål 15, delmål 15.5 i de Globala målen för hållbar utveckling om att hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.

Åtgärdsprogrammet för spansk fluga 2014–2018 har koordinerats nationellt av Länsstyrelsen Kalmar län. Denna rapport är en redovisning till Naturvårdsverket av genomförda åtgärder och resultat från programperioden. Rapporten innehåller även förslag om programmets eventuella fortsättning.

De konkreta slutsatserna i rapporten speglar författarens bedömningar och är inte en självklar återspeglning av Naturvårdsverkets ställningstagande. Rapporten kommer att användas som ett underlag för Naturvårdsverkets beslut om åtgärdsprogrammets fortsättning.

Samlad information om åtgärdsprogrammet finns här:

<http://www.naturvardsverket.se>

Innehåll

FÖRORD	5
INNEHÅLL	6
SAMMANFATTNING	7
BAKGRUND	8
VISION OCH MÅL	9
Vision	9
Långsiktiga mål	9
Kortsiktigt mål	10
GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER	11
Dialog och samverkan	12
Aktiva åtgärder i fält	13
Datainsamling och analyser	13
Kostnad för genomförda åtgärder	15
RESULTAT AV GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER	16
SLUTSATSER	17
PUBLIKATIONSLISTA	19
BILAGA 1	20
Brevlådeupprop vid nyfunnen lokal 2015 och 2016	20

Sammanfattning

Åtgärdsprogrammet för spansk fluga fastställdes första gången år 2006. Där efter har det förlängts två gånger; 2010–2014 samt 2014–2018.

Efter 2010 känner vi bara till fynd av spansk fluga från två lokaler i Sverige. De ligger båda på Öland och det är bara 3,5 kilometer fågelvägen mellan dem. Spansk fluga är en mycket oförutsägbar art och trots många inventeringsinsatser på Öland har arten endast påträffats årligen på en lokal.

Spansk fluga är en så kallad parasitoid och har bin som värdarter. Från kontinenten finns rapporter om värdarter från flera olika bisläkten, bland annat sidenbin och tapetserarbin. Från Sverige finns bara en uppgift om en spansk fluga som hittats i ett bo från ett tapetserarbi (*Megachile*).

Under perioden har flera åtgärder gjorts för att gynna bifaunan. Exempel på åtgärder är skapande av bar sand (Öland) samt röjningar (Öland och Ven). Flera upprop till allmänheten har gjorts på Öland, men det har bara resulterat i ett nyfynd av en individ.

Inga av målen i åtgärdsprogrammet har uppnåtts. Sannolikheten är mycket liten att det finns någon stabil population (minst 200 individer årligen) i Sverige.

Finns stabila populationer av spansk fluga finns också förutsättningar för många andra hotade arter. I dess exklusiva livsmiljö finns många andra hotade arter, men inget annat åtgärdsprogram behandlar hela miljön. Arten bör flyttas från kategorin ”Kunskapsuppbyggnad” till ”Beredskapsprogram”. Det vill säga att om en population upptäcks kan man gå in och göra åtgärder för att gynna den om det behövs. Parallellt med detta bör man också arbeta för ökad kunskap enligt ovan.

Åtgärdsprogrammet föreslås förlängas och en ny åtgärdstabell bör tas fram.

Bakgrund

Åtgärdsprogrammet för spansk fluga fastställdes första gången år 2006. Därefter har det förlängts två gånger; 2010–2014 samt 2014–2018. En ny åtgärdstabell togs fram för perioden 2014–2018.

Åtgärdsprogrammet är ett utmärkt exempel på ett program där ett landskapsperspektiv är nödvändigt vid bevarandearbetet. Spansk fluga är knuten till mosaikmiljöer där det bl.a. måste finnas vilda bin, sand, ett varmt mikroklimat samt ask, syren, try eller liguster. I denna exklusiva miljö finns många ÅGP-arter och andra hotade arter, men inget annat ÅGP behandlar hela miljön.

Efter 2010 känner vi bara till fynd av spansk fluga från två lokaler i Sverige. De ligger båda på Öland och det är bara 3,5 kilometer fågelvägen mellan dem. Spansk fluga är en mycket oförutsägbar art och trots många inventeringsinsatser på Öland har arten endast påträffats årligen på en lokal.

Spansk fluga har minskat i hela Nord- och Centraleuropa. Arten är rödlistad i flera europeiska länder: Tjeckien (EN), Estland (EX), Polen (NT), Tyskland (3). I Storbritannien är den listad som LC (ej bofast).

Sverige kan tidigare ha försetts med migrerande individer från t ex Polen, men dessa möjligheter bedöms nu vara mycket små. Enligt åtgärdsprogrammet bör populationerna på Öland betraktas som isolerade relikter utan genutbyte med andra europeiska populationer. Detta resonemang gör att det är viktigt att fokusera på att bevara och förbättra förutsättningarna för den (de?) population(er) som finns på Öland så att de kan spridas. Arten är en mycket god flygare och kan lätt sprida sig över stora avstånd.

Vision och mål

Den vision och de mål som nämns i åtgärdsprogrammet för spansk fluga 2014–2018 lyder:

Vision

För att spansk fluga med säkerhet ska kunna ha gynnsam bevarandestatus i landet bör åtminstone de öländska populationerna ha uppnått en tillfredsställande nivå. Var denna ligger är mycket svårt att säga, eftersom vi f.n. ingenting vet om mortalitet, spridning och överlevnad, varken hos larver eller vuxna individer. En försiktig gissning av den nuvarande, totala öländska populationsstorleken landar på 50–150 vuxna individer per år. Däremot kan man kanske mer precist föreslå ett visst antal lokaler eller förekomster som ett kriterium på gynnsam bevarandestatus. På mellersta Öland kan lägsta nivå för detta gissningsvis ligga på 10–20 lokaler (med vardera ca 20–200 individer), varav omkring 5 med större och stabila (ca 200 individer) och resterande med små, instabila och mindre förutsägbara populationer. Med nuvarande kännedom torde ingen nutida förekomst på mellersta Öland kunna karakteriseras som ”större och stabil”.

På lång sikt, fram till år 2025, bör bärande och livskraftiga populationer finnas åtminstone på Ven och på mellersta Öland. Etableringen av stabila populationer av spansk fluga i Skåne och på Öland bör då resultera i en nedgradering på rödlistan från dagens CR (akut hotad) till LC (livskraftig).

På ännu längre sikt (2050) kan återetablering i Halland och på Gotland också ha skett.

Långsiktiga mål

- Senast år 2025 finns en population som årligen inte understiger 200–300 individer på Vens västra och södra kustavsnitt, d.v.s. backafallen med angränsande stränder och ovanför liggande plåtå.
- Senast år 2025 har livskraftiga populationer, vilka årligen var och en inte understiger 100 individer, etablerats på åtminstone 5 öländska lokaler i Mittlandet och längs västra landborgen. Lokalerna bör ha valts utifrån deras långsiktiga prognos som stabil livsmiljö (inkluderande alla delaspekter enligt ovan) och behöver nödvändigtvis inte utgå från de 2–3 i nutid kända lokalerna för arten.
- Senast år 2025 finns åtminstone 3 bärande populationer vilka var och en årligen inte understiger 100 individer på fastlandet (Skåne, Blekinge, Småland).

Mittlandskogen och västra landborgen på Öland med dess randområden är troligen idealiska platser att bevara populationer av spansk fluga på. Mittlandsskogen är tillräckligt stor för att upprätthålla dynamiken mellan öppethållande åtgärder och igenväxningsfaser samt att bevara och nyskapa de ekologiska enheter (stubbaskar och hamlade askar, blomrika vägbankar, soliga bryn, varma torrängar, gamla askrika gårdsmiljöer m.m.) som krävs. Ett viktigt mål bör därför vara att upprätthålla och gynna ett småskaligt och varierat brukslandskap med därför anpassade metoder, så att Mittlandsskogen som helhet förmår bära livskraftiga

populationer av spansk fluga. Dessutom bör t.ex. hårdbeläggning av mindre grusvägar minimeras eftersom vägkanterna snabbt växer igen i och med upphörandet av ”grussprut” och slitage från fordon. På sikt bör även andra delar av Öland, och eventuellt även fastlandet, omfattas av nyetablering av populationer.

I Skåne bör målet vara att etablera och gynna flera starka populationer i Vens backafall, eventuellt även med anknytning till några gamla gårdsmiljöer med mycket ask, syren och liguster. Dessutom bör de nästan identiskt motsvarande backafallen på fastlandssidan mitt emot Ven (Ålabodarna, Sundsgården m.m.) röjas och prepareras med avseende på ask, syren och liguster. Förutsättningarna torde där vara ypperliga för etablering av spansk fluga, men idag har igenväxningen av backafallen accelererat långt (Persson 2002). Dessutom är det tveksamt om det finns tillräckligt med näringsväxter (ask, syren, liguster) i området. Restaurering och röjning av backafallen på fastlandet gynnar även en lång rad andra hotade växt- och djurarter. Avståndet mellan Ven och Ålabodarna är litet och bör, med tanke på spanska flugans rykte såsom långflyttare, teoretiskt sett vara relativt enkelt för flygande individer att överbrygga (observationer saknas dock!).

Kortsiktigt mål

Senast år 2008 finns stabila populationer (ca 200 individer) av spansk fluga på minst 2 öländska lokaler (t.ex. norr Kåtorp och vid den gamla grusgropen vid Tävelsrums gravfält) samt 1 skånsk (under förutsättning att populationen på Ven kvarlever). Detta bör ske genom framröjning av mer solexponerad torrmark i brynmiljöer och gamla grustag (Öland) och i backafall (Ven), gynnande av blomrikedom på och runt platserna, samt gynnande och eventuellt nyplantering av ask (särskilt Tävelsrums) och syren (Ven).

Genomförda åtgärder

I det här avsnittet ges en kortfattad beskrivning av de åtgärder som har genomförts samt kostnader under åtgärdsprogrammets giltighetstid.

Trots att de enda sentida kända populationerna finns på Öland finns även Skåne och Gotlands län med i tabellen. Anledningen till detta är dessa län bör ha höjd beredskap då spansk fluga sprider sig lätt och plötsligt kan dyka upp på olika ställen.

Tabell 1. Åtgärdstabell för spansk fluga 2014–2018

Åtgärd	Län	Lokal	Aktör	Finansiär	Kostnad NV-ÅGP	Prio
Upprop till allmänheten om att rapportera spansk fluga	H, M, I		Lst	NV-ÅGP	90 000	1
Upprop om rapportering i t ex entomologiska och botaniska tidskrifter	H, M, I		Lst	NV-ÅGP	0	2
Eftersök av spansk fluga	M	Ven	Lst M		50 000	1
Röjning av backafallen	M	Ven + fastlandssi dan	Lst M	Miljöersätt ningar och NV-ÅGP	100 000	1
Om spansk fluga påträffas, Nyplantering av ask och syren	M	Ven	Lst M	NV via ÅGP- medel	50 000	2
Om spansk fluga påträffas, framröjning av igenvuxna/ igenplanterade torrmarker samt av askar + breddning av bryn och vägkanter med rik flora	I		Lst I	NV via ÅGP- medel	200 000	1
Restaurering av igenfyllda/ efterbehandlade täkter + skapa solöppna slänter	H	Öland: Mitt-landet och Västra landborgen	Lst H	NV-ÅGP alt. täktinneha vare	100 000	1
Stödplantering av ask	H	Vid behov	Lst H	NV-ÅGP	50 000	2
Röjning och restaurering av potentiella lokaler med rik bifauna	H	Mellersta Öland + västra landborgen	Lst H + ev fler aktörer	Miljöersätt ningar och NV-ÅGP	400 000	2
Total kostnad knuten till ÅGP					1 040 000	

Dialog och samverkan

Även under denna period har upprop till allmänheten gjorts för att försöka få in rapporter om spansk fluga. 2014 gjordes en annonskampanj i tre lokala dagstidningar med spridning på Öland (Barometern, Östra Småland och Ölandsbladet).

EFTERLYSNING:

Har du sett den spanska flugan?

Spansk fluga är inte en fluga utan en skalbagge. Den är mycket ovanlig och har bara setts på en lokal på Öland de senaste åren. Den är ca 2 cm lång och vackert smaragdgrön. Arten sitter gärna på ask, syren eller liguster och älskar sol. Man ser den främst i juni och juli. Vi vill få bättre kunskap om var den spanska flugan finns – hör gärna av Dig om du ser den i sommar!

Klipp ut och spara!

Kontaktperson: Helena Lager
helena.lager@lansstyrelsen.se
tel 0709-415 502
www.lansstyrelsen.se/kalmar/sv/djur-och-natur/vaxter-och-djur/atgardsprogram/Pages/spansk_fluga.aspx

Länsstyrelsen
Kalmar län

Uppropet resulterade glädjande nog i en rapport om en ny lokal, 3,5 km från den kända lokalen. Endast en individ sågs under två dagar. Trots ett flertal besök på den nya lokalen kunde inga fler individer hittas. Området är en fin miljö med stora förekomster av ask och syren i solbelysta och skyddade lägen. Fyndet finns på Artportalen.

Året efter gjordes ett ”brevlådeupprop” och information delades ut i alla brevlådor i de fyra byar som låg närmast den nya förekomsten (se bilaga 1). Tyvärr var det ingen som kontaktade oss.

Upprop i entomologiska och botaniska tidskrifter har inte utförts. Dock har upprop gjorts i några Facebook-grupper (2014–2016).

Inga upprop till allmänheten har gjorts i Skåne eller på Gotland.

Aktiva åtgärder i fält

Under åtgärdsprogrammets förra period (2010–2014) gjordes stora restaureringsinsatser. På grund av medelsbrist har dessa insatser prioriterats ner under denna period.

Under 2014 restaurerades flera områden med rik bifauna på mellersta Öland inom ett projekt som finansierades med Landsbygdsprogrammet (Utvald miljö, Specialinsatser). Följande åtgärder gjordes:

- Restaurering av 19 gräsmarker (röjning, avverkning) med en sammanlagd yta på 6,63 ha
- Inom projektet har 3 458 m stängslats med eltråd fördelat på 6 fastigheter för att kunna återuppta hävd på sandiga betesmarker.
- Projektet har finansierat grävning av 3 brunnar som gör att beteshävden kan återupptas på 4 olika marker som inte haft tillgång till vatten till djuren.
- 8 bäddar av natursand har skapats på 8 lokaler på mellersta Öland. Dessa bibäddar fungerar som livsmiljö för ett stort antal rödlistade arter som är beroende av bar sand.
- 3 bihak har skapats.
- Bortgrävning av vegetation och matjord har skapat 8 sandblottor om sammanlagt 0,15 ha.
- Slåtter har utförts på 4 ytor om sammanlagt 0,56 ha för att gynna värdväxter (bl.a. vädtklint).
- Insådd av värdväxter har skett på en åker om 0,08 ha.

Underhållsröjning av sly har skett en gång under perioden i ett naturreservat i anslutning till den ursprungliga förekomstlokalen på Öland. Detta har bekostats med Skötselmedel.

Röjningar har utförts i naturreservatet Vens Backafall i Skåne (i förvaltningens regi). Åtgärderna har främst utförts i östra och norra delen. Dessutom har röjningar gjorts vid Kyrkbacken (där spansk fluga fanns fram till 1983) och man har sparat syren och ask.

Datainsamling och analyser

Spansk fluga är mycket svår att inventera och den senaste observationen på den ursprungliga lokalen på Öland är från 2011. En viss ideell övervakning har skett nästan årligen. För att ha en chans att se den spanska flugan måste det vara mer eller mindre vindstilla för att man ska kunna se dem uppe i askkronorna. Antalet vindstilla dagar på Öland är lätt räknade och det är inte alltid lätt att pricka in dem. Att inga observationer gjorts sedan 2011 betyder således inte att arten inte finns kvar.

Tabell 2. Sammanfattning av föreslagna åtgärder 2014–2018 med kommentar om huruvida de utförts eller inte.

Nr	Åtgärd	Län	Lokal	Kommentar
1	Upprop till allmänheten om att rapportera spansk fluga	H, M, I		Utfört
2	Upprop om rapportering i t ex entomologiska och botaniska tidskrifter	H, M, I		Ej utfört, dock via Facebook
3	Eftersök av spansk fluga	M	Ven	Ej utfört
4	Röjning av backafallen	M	Ven + fastlandssidan	Utfört på Ven
5	Om spansk fluga påträffas, Nyplantering av ask och syren	M	Ven	Ej aktuellt
6	Om spansk fluga påträffas, framröjning av igenvuxna/ igenplanterade torrmarker samt av askar + breddning av bryn och vägkanter med rik flora	I		Ej aktuellt
7	Restaurering av igenfyllda/ efterbehandlade täkter + skapa solöppna slänter	H	Öland: Mittlandet och Västra landborgen	Ej utfört
8	Stödplantering av ask	H	Vid behov	Ej utfört
9	Röjning och restaurering av potentiella lokaler med rik bifauna	H	Mellersta Öland + västra landborgen	Delvis utfört

Kostnad för genomförda åtgärder

Den totala kostnaden för genomförda åtgärder som bekostats via NV-ÅGP under programperioden 2014–2018 har uppgått till 18 385 kr (Tabell. 1). Utöver det har åtgärder som bekostats av andra finansiärer genomförts till en kostnad av 48 000 kr. De andra finansiärerna består av Landsbygdsprogrammet (ca 1 000 000 kr) samt skötselmedel ur Naturvårdsverkets 1:3 anslag 48 000).

Åtgärd	2014	2015	2016	2017	2018	Totalt
Dialog & samverkan, övergr. koordinering	18 188					
Aktiva åtgärder i fält						
Datainsamling & analyser			197*			
Total uppskattad kostnad för åren 2014-2018	18 188		197*			18 385

* Övervakning som inte gjordes ideellt detta år

Resultat av genomförda åtgärder

I det här avsnittet redovisas resultatet av de åtgärder som har genomförts under åtgärdsprogrammets giltighetstid.

De aktiva åtgärder i fält som utförts under perioden har förbättrat förutsättningarna för bifaunan. Informationsinsatserna har ökat kunskapen om spansk fluga hos allmänheten.

Det är svårt att sja om populationsutvecklingen. Det har förmodligen inte funnits stabila populationer i Sverige sedan 1980-talet.

Se vidare under slutsatser nedan.

Slutsatser

I det här avsnittet redovisas en kortfattad bedömning av genomförda åtgärder och måluppfyllelse, samt rekommendation om programmets eventuella fortsättning.

Som värdbin har från kontinenten uppgivits arter av flera släkten, bl.a. sidenbin (*Colletes*), tapetserarbin, *Megachile*), sandbin (*Andrena*), murarbin (*Osmia*) och bandbin (*Halictus*). Uppgifter om citronbin (*Hylaeus*), träbin (*Ceratina*) m.m. förekommer också.

De många släktena är sinsemellan ganska olika och inte särskilt närbesläktade, vilket skulle kunna betyda att graden av värdspecificitet hos spansk fluga är låg. En annan tolkning är att man inte vet tillräckligt mycket för att kunna fastställa vilka värdarterna är. Det är svårt att förstå hur arten kan vara så sällsynt om den är en generalist. Från Sverige (och Norden) finns inga publicerade uppgifter om utvecklingen hos spansk fluga och dess eventuella värdarter bland bina. I samlingarna på Zoologiska Museet i Lund sitter dock ett nålat, starkt skrumpnat exemplar (kläckningsskada?) som bär en handskriven etikett: "larv i Megachilebo".

Så vitt man vet är triungulinerna (första larvstadiet) av arten markbundna, till skillnad från de närbesläktade majbaggarna som är foretiska. Majbaggarnas triunguliner hakar fast vid håren på bina och följer på så sätt med direkt ner i binas bon. Triungulinerna från spansk fluga söker, så vitt man vet, upp bona själva.

I brist på kunskap om värdarter bör fokus som tidigare ligga på potentiella lokaler med stor och artrik förekomst av bin. Som tidigare nämnts är spansk fluga en god flygare som har lätt för att sprida sig och om tillräckligt stora populationer finns kommer de att hitta bra miljöer om de finns inom spridningsavstånd.

Det stora problemet är att arten är så svår att hitta/inventera.

Inga av målen i åtgärdsprogrammet har uppnåtts. Sannolikheten är mycket liten att det finns någon stabil population (minst 200 individer årligen) i Sverige.

Spansk fluga har placerats i kategorin "Kunskapsuppbyggnad". Trots att arten under lång tid använts i medicinskt syfte och borde vara välstuderad finns mycket lite forskning om den. Angelägen kunskap som vi saknar är t.ex.

- Vårdart(er)
- Vad styr populationsdynamiken?
- Kan man ta fram feromoner och på så sätt inventera på ett mer effektivt sätt?
- Hur och var sker äggläggningen? Läggs äggen i anslutning till bibon så att larverna lättare hittar sina värdar?
- Hur ska ett landskap som kan hålla stabila populationer av spansk fluga se ut?

För att dessa frågor ska kunna besvaras krävs en eller flera populationer att studera. Det viktigaste skälet till att arten inte bör vara kvar i Kunskapsuppbyggnad är att vi för närvarande inte känner till någon population att studera.

Spansk fluga är helt klart en naturvårdsart. Finns stabila populationer av arten finns också förutsättningar för många andra hotade arter. I dess exklusiva livsmiljö finns många andra ÅGP-arter och andra hotade arter, men inget annat ÅGP behandlar hela miljön. Det gör att arten skulle passa bättre i kategorin "Beredskapsprogram". Det vill säga att om en population upptäcks kan man gå in och göra åtgärder för att gynna den om det behövs. Parallellt med detta kan man också arbeta för ökad kunskap enligt ovan.

Slutsatserna är således:

Programmet bör placeras i kategorin Beredskapsprogram samt förlängas. En ny åtgärdstabell bör tas fram.

Publikationslista

Paulsson, Ramona 2011. Uppfödning av spansk fluga *Lytta vesicatoria* – en nödvändighet för att förhindra nationellt utdöende? Examensarbete vid Högskolan i Kristianstad.

Bilaga 1

Brevlådeupprop vid nyfunnen lokal 2015 och 2016

Har du sett den spanska flugan?

Spansk fluga är trots namnet ingen fluga utan en skalbagge. Den är mycket ovanlig och har bara setts på två lokaler på Öland de senaste åren. Den är ca 2 cm lång och vackert smaragdgrön. Arten sitter gärna på ask, syren eller liguster och älskar sol. Man ser den främst i juli. Vi vill få bättre kunskap om var den spanska flugan finns – hör gärna av Dig om du ser den i sommar!

Spansk fluga, Lytta vesicatoria. Foto: Boris Loboda (CC BY NC).

Spansk fluga är en skalbagge som tidigare varit spridd i sydligaste Sverige, främst i Skåne och på Öland. Under 1900-talet har arten minskat drastiskt och finns nu bara i några små populationer på mellersta Öland. Den är upptagen som akut hotad (CR) på den svenska rödlistan.

Spansk fluga lever främst på ask, syren och andra närbesläktade arter. Larverna parasiterar på bin. Bina gräver sina bon i sanden i blomrika marker, bryn, grustäkter, vägkanter, kantzoner och andra liknande marker. Spansk fluga är alltså beroende av många saker, t ex en bestämd typ av värdväxter, vissa släkten av bin, blomrikiedom, solvarma torrmarker och brynmiljöer. Idag finns inte många platser som uppfyller alla dessa krav samtidigt och det är därför den vackra skalbaggen har minskat. Det småskaliga jordbrukslandskapet från förr passade säkert arten bättre än dagens.

Mordvapen och afrodisiakum

Den spanska flugan är nog en av de mest välkända och beryktade insekterna i den svenska faunan. Redan under antiken kände man till att den var giftig och hade medicinska egenskaper. Arten har en lång historia som välgörande undermedel mot allsköns sjukdomar bakom sig. Den har även använts som afrodisiakum i låga doser. Längre tillverkades plåster som man använde för att torka in vätskefyllda blåsor. Ännu in på 1970-talet kunde man köpa krossad spansk fluga på svenska apotek! På grund av kroppsvätskans höga gifthalt (0,5 milligram cantharidin per kilo kroppsvikt är dödlig dos för människa) var den tidvis också ett populärt mordvapen...

Hur känner man igen en spansk fluga?

Genom sin storlek, form och färg är spansk fluga omisskännlig bland svenska insekter. Den varierar dock kraftigt i storlek (12–22 mm) och kan ibland förväxlas med guldbaggar eller myskbocker (se nedan).

Spansk fluga. Foto Helena Lager

Kroppen är avlång och smalt jämbred, matt metallisk, gräsgrön, ibland blågrön med brunaktig ton baktill. Halsskölden (som sitter bakom huvudet) är kort och bred. Huvudet är brett och trekantigt och har "uppblåsta" tinningar och långa antenner. Täckvingarna har tre fina, glesa längsribbor. Ofta sticker bakkroppen ut utanför täckvingarna, särskilt hos honorna, vilket är ett bra kännetecken. Vid beröring kan den utsöndra en gulaktig kroppsvätska som irriterar huden, eftersom det innehåller det giftiga ämnet cantharidin.

Liknande arter

Gräsgrön guldbagge, [Cetonia aurata](#). Foto [Chrumps](#) (CC BY SA)

Den smaragdgröna skalbagge man oftast ser är guldbagge. Den har samma vackra färg som den spanska flugan, men är större och är mer fyrkantig. Strax ovanför mitten på guldbaggen, där täckvingarna möter mellankroppen, ser man en tydlig triangel. Denna triangel saknar den spanska flugan. Dessutom är guldbaggen en så kallad [bladhorning](#), vilket betyder att antennerna är förtjockade längst ut. Den spanska flugans antenner är jämntjocka och ungefär lika långa som frambenen.

Myskbock, [Aromia moschata](#). Foto [Darkone](#) (CC BY SA)

Ytterligare en skalbagge som kan vara lik spansk fluga är myskbock. Myskboken är en långhorning och antennerna är betydligt längre än frambenen. Myskboken är oftast större (1,5–3 cm lång) än spansk fluga och dess täckvingar blir smalare bakåt (lätt triangelformade). Den spanska flugans täckvingar är jämbreda.

Var ska man leta?

Vuxna individer av spansk fluga träffas gärna på blad av buskar och träd för att äta. De gillar arter av syrenväxter (Oleaceae) och kaprifolväxter (Caprifoliaceae) mest. I Sverige företräds syrenväxterna främst av ask, men även syren och liguster.

Svenska kaprifolväxter är t.ex. skogstry, fläder, olvon och snöbär. De svenska fynd som man känner till är ofta gjorda i soliga busk- och brynmiljöer, i trädgårdar, längs murar, häckar och vägar.

Svärmningar

De vuxna skalbaggar är aktiva på dagen och kan under varma eftermiddagar samlas i större sällskap. Kanske blir de vägleda av den mycket karakteristiska lukt som man kan känna vid ansamlingar av många individer. Svärmningarna är bland annat till för att honor och hanar ska kunna träffas och para sig. Under svärmningen ser man flygande skalbaggar landa i, eller lyfta från, buskarnas och trädens kronor.

Vem ska jag kontakta om jag sett en spansk fluga?

Kontaktperson för uppropet är Helena Lager, Länsstyrelsen, e-post helena.lager@lansstyrelsen.se

Spansk fluga. Foto: Franco Cristophe (CC BY SA)

Spansk fluga. Foto: Siga (CC BY SA)

Länsstyrelsen
Kalmar län